

Assisterande verktyg

Läs- och skrivstöd för dator

från 190211

Louise Kjellson
Logoped
louise.kjellson@orebro.se

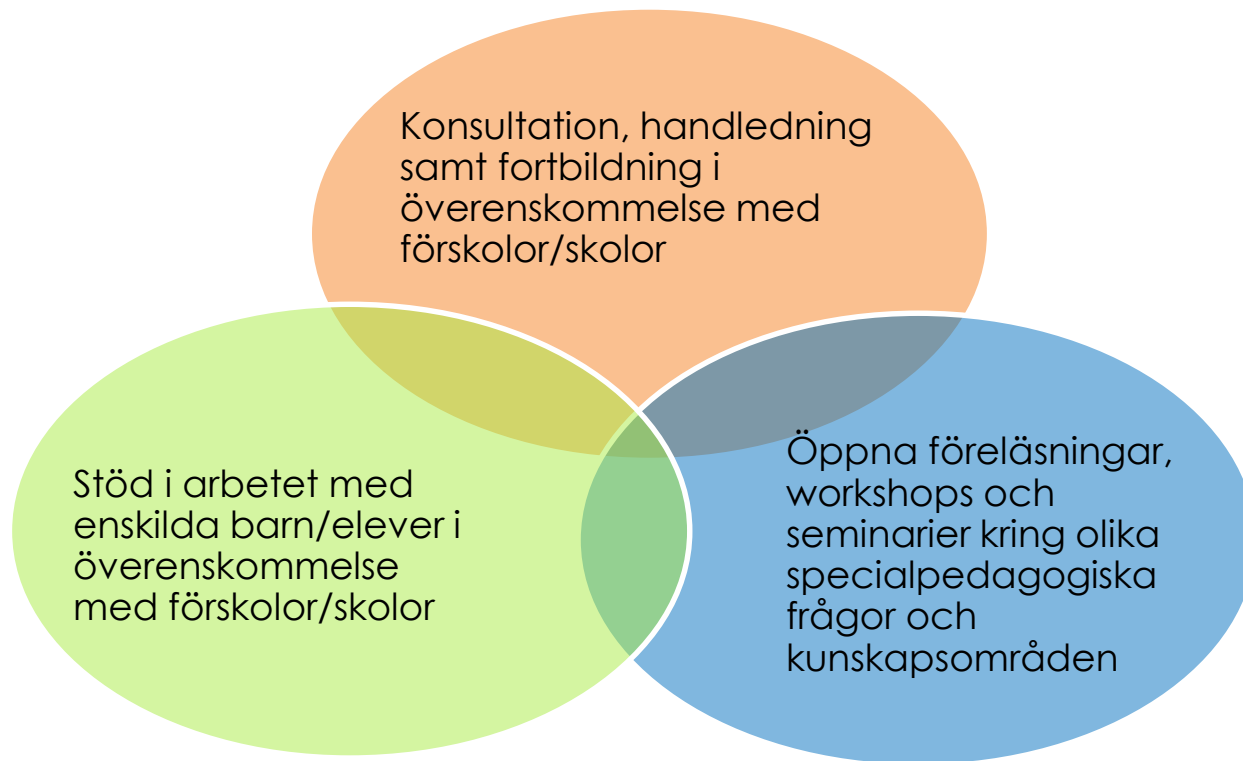
Bild: pixabay.se

Centralt skolstöd består av olika verksamheter som syftar till att stötta och utveckla förskolan och skolan, oavsett huvudman, i Örebro kommun.

Lotsen

Innehåll

Tid

15.00 – 17.00

Mål

Du känner till någras vanliga assisterande funktioner.

Du känner till grundfunktioner och användningsområden för några av verktygen (program och office 365)

Innehåll

- Kort om assisterande verktyg
- Genomgång av program
 - demonstration, testa själv, och samtal kring användning

Avslutning

Tankar kring dagens innehåll

Bilder: Widgitsymboler © Widgit Software/Hargdata 2019 | www.symbolbruket.se

UDL – universal design for learning

- Variation är norm
- Variation kan förutsägas
- Det vi kan förutsäga kan vi anpassa för!

UDL
Tre principer

VARFÖR?
Engagemang

Alternativ för att
stimulera intresse
och motivation

VAD?
Representation

Alternativ för att
ta till sig
information

HUR?
Handling och
uttryck

Alternativ för att
uttrycka sig och
visa kunskap

<http://udlguidelines.cast.org/>

Vad kan vi förutsäga om läs- och skrivsvårigheter?

- förekomst beror på avgränsningar, men vanligen uppges att 5-8% har dyslexi, ca 1-2 elever per klass
- läs- och skrivsvårigheter förekommer även av många andra orsaker (syn, hörsel, språkförmåga, koncentration, bristande exponering, osv)

Digitala verktyg - assisterande funktioner

Läsa med öronen

- talsyntes (text-till-tal)
- tal- och ljudböcker

OCR

omvandla bild till text och läs med talsyntes

Diktering

tal-till-text

Stavning & skrivstöd

stavningskontroll
ljudåterkoppling

Ordförslag

ordprediktion

Layout

förenklat läsläge
textformat etc.

Anteckningsstöd

röstanteckningar

Ordförklaringar

Översättning

Symbolstöd

Läsa med öronen – en översikt

Talsyntes för dator, exempel

- ClaroRead plus
- TorTalk
- AppWriter
- Office 365

Talsyntes för iOS, exempel

- enhetens systeminställningar
- ClaroSpeak
- IntoWords
- VoiceDream Reader
- AppWriter
- Office 365: appar

Annat inom talböcker och talsyntes

- Inläsningstjänst
- Legimus
- digitala läromedel
- Office 365: Online-applikationer
- diverse tillägg och applikationer för webbläsare

Uppläst text - för vem?

Effekt på läshastighet och textförståelse

studie av Grunér, Hedenius och Östberg (2017) (yngre: åk 3-5, äldre: åk 6-9)

- ökad läshastighet hos alla elever med avkodningssvårigheter/dyslexi
- ökad textförståelse hos yngre elever med avkodningssvårigheter/dyslexi
- ökad textförståelse hos äldre elever med avkodningssvårigheter/dyslexi
OCH koncentrationssvårigheter

Elever som föredrar att läsa med talsyntes har troligtvis nytta av den!

Läs mer på Språkforskningsbloggen: Talsyntes - varför och till vilka elever!

<https://www.sprakforskning.se/forskningsbloggen2/2017/12/22/talsyntes>

Uppläst text – varför introduktion för alla?

- Uppläst text passar inte alla
- Att hörläsa med talsyntes kräver strategier – precis som att läsa med ögonen. Det är inte per definition den "lätta" vägen. Det kräver en förståelse för skriftspråk.

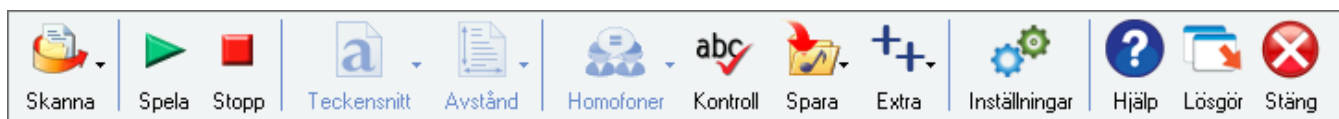
Uppläst text – varför introduktion för alla?

Att introducera tidigt för alla kan:

- göra eleverna medvetna om vilka alternativ som finns för att ta till sig information
- göra assisterande verktyg till en typ av digitala verktyg bland många - motverkar negativa attityder och känslan av sticka ut
- snabba upp processen att hitta rätt verktyg för den som behöver det, liksom ge tidig träning i användningen!
- motivera till skrivande och tydliggöra kopplingen ljud-bokstav, ge verktyg för egenkontroll av skriven text

Att introducera talsyntes ersätter inte lästräning!

ClaroRead plus

Tal Visa Ordprediktion Stavning Skanna

Röst

Erik22k_HQ - svenska

Hastighet

Volym

Test Uttal

Spara som ljudfil Anpassa

Paus mellan ord Stanna efter mening Läs ord Ctrl och peka

claro SOFTWARE V 7.0.21

OK Avbryt

Anpassa

Automatiskt tal

Läs vid musmarkering

Läs objekt under musen

Allt IE/Firefox

Tecken Ord

Meningar Piltangenterna

Upprepa diktering med Dragon NaturallySpeaking

Bokstavs ljud Man Kvinna

Markering

Ingen

Ord

Rullande

Mening

Stycke

Teckenfärg Text Bakgrund

Ingen bakgrunds färg

Meningsfokusering

claro SOFTWARE V 7.0.21

Tillbaka OK Avbryt

Övning

⇒ **Skriv** några ord i Word.

- Slå på och av taleko: uppläsning av bokstav, ord, mening

Det här fotot av Okänd författare
licensieras enligt [CC BY-ND](#)

Avancerad läsare, Utbildningsverktyg Office 365

Textstorlek

Öka avstånd

Teckensnitt

Teman

Stavelser

Ordklass

Visa etiketter

Radfokus

Bildordlista

Bockarna Bruse

hette de Bruse. Vägen till sätern gick över en bro ovanför en strid fors. Under bron bodde ett otäckt troll med ögon som tallrikar och en näsa lång som ett kvastskäft. Först kom den yngsta bocken Bruse.

- Tripp, trapp, tripp, trapp, lät det när han gick över bron.
- Vem är det som trippar på min bro? skrek trollet.
- Åh, det är minsta bocken Bruse, sa bocken med sin ljusa röst. Jag ska till sätern och äta mig full.
- Nu kommer jag!
- Åh nej, ta inte till mig!
- Mått på mellen!
- Mellersta bocken!

minsta

Övning

⇒ **Skriv** en kort text, eller öppna en text du har på datorn.

Lyssna på din text med talsyntes.

Prova både **ClaroRead** och **Avancerad läsare** i WordOnline.

- pausa uppläsningen
- ändra talsyntesens hastighet
- gör ändringar som påverkar utseende eller markörmedföljningen

⇒ Gå till olika **sidor på webben** och **lyssna**.

Det här fotot av Okänd författare
licensieras enligt [CC BY-ND](#)

Diktering – tal-till-text

- [Web Speech API](#) Demonstration
- <https://dictation.io/>
- Diktering på engelske i Word online

Rättstavning

Viktigaste uppgiften!

Ge stöd för stavning på en nivå där vanliga ordbehandlingsprogram inte räcker till.

Här kan du använda Stava Rex!

- **Word** – program (m. fl. Office-program)
- **Word Online** - tillägg
- **Word-appen** för iPad – tillägg

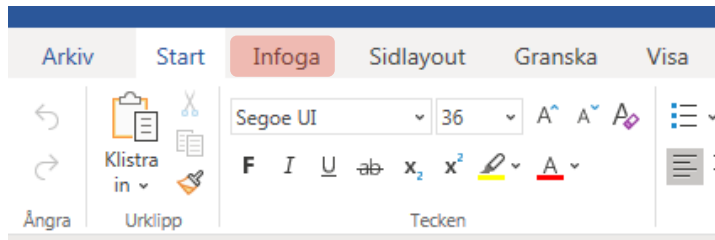

Office 365

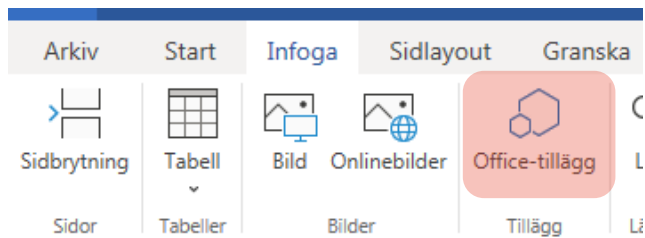

Aktivera Stava Rex och SpellRight i Word Online

1. Infoga

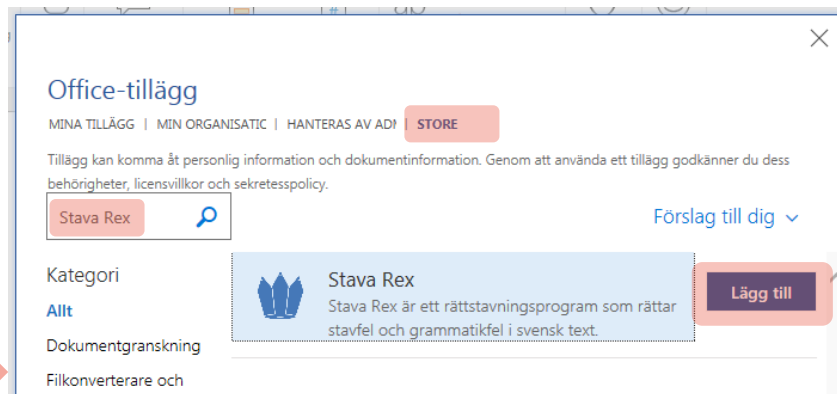
2. Office-tillägg

3. STORE

4. Sök på Stava Rex (isärskrivet)

5. Lägg till

Gör samma sak
för SpellRight (ihopskrivet)

Vad tar du med dig?

Ta en stund och tänk för dig själv.
Skriv gärna!

- Vilka verktyg gick vi igenom? Var något nytt?
- Är det något särskilt du vill titta mer på?
- Vad vill du börja prova? När kan det ske? Hur kan det ske?